3,2 Milyon KOBİ[1] **Türkiye'deki tüm İşletmelerin %99,8'ini oluşturmaktadır.**		
11,5 Milyon İstihdam **Türkiye'deki istihdamın %73,8'ini KOBİ'ler sağlamaktadır.**	**5,8 Trilyon TL Ciro** **Türkiye'deki işletmelerin toplam cirosunun %64,5'i KOBİ'ler tarafından gerçekleştirilmektedir.**	**101,8 Milyar $ İhracat[2]** **Toplam ihracatın %56,3'ü KOBİ'ler tarafından gerçekleştirilmektedir.**

KOBİ, 250 kişiden az çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu 125 milyon lirayı aşmayan ve yönetmelikte mikro işletme, küçük işletme ve orta büyüklükteki işletme olarak sınıflandırılan ekonomik birimlerdir.

KOBİ'lerin sınıflandırılması;

Mikro işletme: 10 kişiden az çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan biri 3 milyon lirayı aşmayan işletmelerdir.

Küçük işletme: 50 kişiden az çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan biri 25 milyon lirayı aşmayan işletmelerdir.

Orta büyüklükteki işletme: 250 kişiden az çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan biri 125 milyon lirayı aşmayan işletmelerdir.

Bülten içerisinde; 1-9 çalışanı olan şirketler mikro, 10-49 çalışanı olan şirketler küçük, 50-249 çalışını olan şirketler orta ve 250+ çalışanı olan şirketler büyük ölçekli şirket olarak değerlendirilmektedir.

[1] Finans ve sigorta faaliyetleri hariçtir.
[2] Genel Ticaret Sistemi verileri kullanılmıştır.

Türkiye'deki girişimlerin tamamına yakınını KOBİ'ler oluşturuyor

Türkiye genelinde 2019 yılında toplam girişim sayısı 3 milyon 228 bin olurken, KOBİ'lerde girişim sayısı 3 milyon 223 bin olmuştur. KOBİ'ler toplam girişimlerin %99,8'ini oluşturmaktadır. Türkiye genelinde ve KOBİ ölçeğinde girişim sayısı 2018 yılına göre %2,2 artış göstermiştir.

Şekil 1. İşletme ölçeğine göre girişim sayısı (bin), 2009-2019

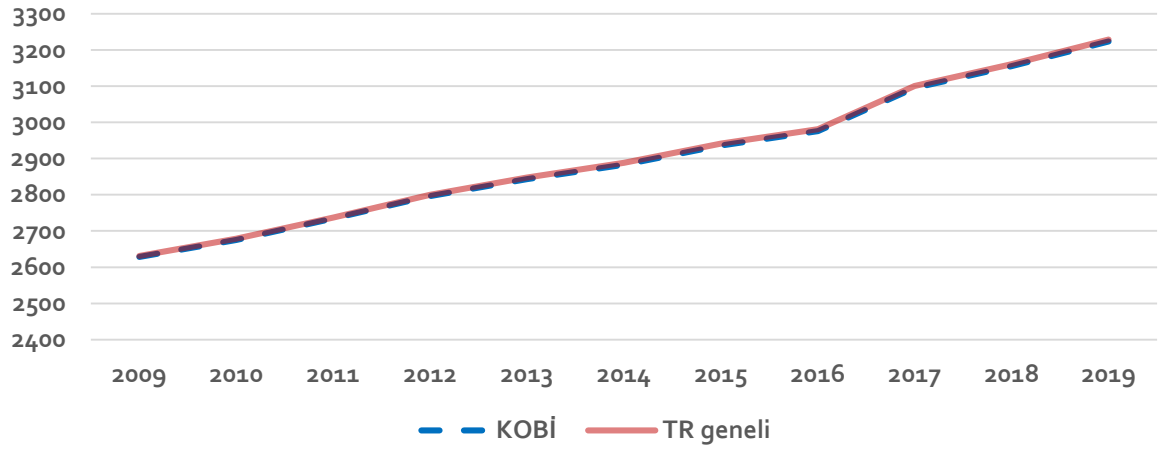

Kaynak: Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, TÜİK

KOBİ'lerde girişimler sektörlere göre incelendiğinde, faal olan girişimlerin en çok "*toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı*" sektöründe faaliyet gösterdiği görülmektedir. 2019 yılında sektör Türkiye'deki KOBİ girişimlerinin %36,3'ünü oluştururken, geçen yıla göre sektörün payı %2,5 artmıştır.

Tablo 1. Sektör ve büyüklük grubuna göre KOBİ'lerde girişim sayısı, 2019

Sektörler	Mikro	Küçük	Orta	KOBİ	Sektördeki KOBİ'lerin Türkiye'deki payı (%)
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	1.127.598	37.792	3.941	**1.169.331**	36,3
Ulaştırma ve depolama	451.286	10.838	1.355	**463.479**	14,4
İmalat	352.358	38.797	9.811	**400.966**	12,4
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	289.125	13.980	1.871	**304.976**	9,5
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	216.486	8.296	691	**225.473**	7,0
İnşaat	198.806	22.355	3.240	**224.401**	7,0
Diğer hizmet faaliyetleri	170.574	2.232	106	**172.912**	5,4
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	49.695	5.326	1.840	**56.861**	1,8

Gayrimenkul faaliyetleri	49.378	973	149	**50.500**	1,6
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	41.064	4.462	715	**46.241**	1,4
Bilgi ve iletişim	37.076	2.480	482	**40.038**	1,2
Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	27.783	717	127	**28.627**	0,9
Eğitim	18.535	5.451	1.012	**24.998**	0,8
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	4.558	532	175	**5.265**	0,2
Madencilik ve taş ocakçılığı	3.651	1.058	294	**5.003**	0,2
Su temini; Kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme	3.855	466	99	**4.420**	0,1
Toplam	**3.041.828**	**155.755**	**25.908**	**3.223.491**	

Kaynak: Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, TÜİK

KOBİ'lerde İstihdam Geçen Yıla Göre Azaldı

KOBİ'lerde istihdam 2019 yılında bir önceki yıla göre %13,3 azalarak 11 milyon 548 bine gerilemiştir. Türkiye genelinde istihdam ise aynı dönemde %3,1 azalarak 15 milyon 657 bin kişi olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında KOBİ'ler toplam istihdamın %73,8'ini oluşturmuştur.

Şekil 2. KOBİ'lerde çalışan sayısı (bin), 2009-2019

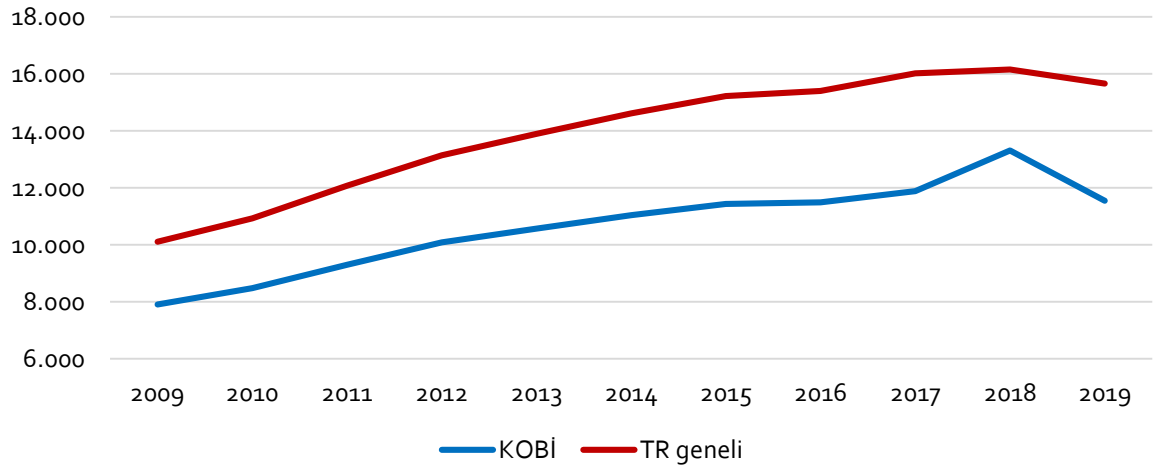

Kaynak: Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, TÜİK

KOBİ'lerde istihdamın en yüksek olduğu sektör *"toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı"* sektörüdür. 2019 yılında KOBİ'lerin sektördeki istihdam payının %27,5 olduğu görülmektedir. Sektörde çalışan sayısı ise geçen yıla göre %7 azalmıştır. Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörünü; %23,1 ile imalat, %10,5 ile inşaat sektörleri takip etmiştir.

Tablo 2. Sektör ve büyüklük grubuna göre KOBİ'lerde çalışan sayısı (bin), 2019

Sektörler	Mikro	Küçük	Orta	KOBİ	Sektördeki KOBİ'lerin Türkiye'deki payı (%)
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	2.103	706	368	**3.177**	27,5
İmalat	822	815	1.026	**2.663**	23,1
İnşaat	479	434	303	**1.216**	10,5
Ulaştırma ve depolama	744	210	130	**1.084**	9,4
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	562	262	190	**1.013**	8,8
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	448	149	66	**664**	5,7
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	105	115	193	**413**	3,6
Diğer hizmet faaliyetleri	255	39	10	**304**	2,6
Eğitim	61	108	99	**267**	2,3
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	86	91	80	**258**	2,2
Bilgi ve iletişim	70	49	49	**168**	1,5
Gayrimenkul faaliyetleri	81	19	15	**114**	1,0
Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	49	14	13	**76**	0,7
Madencilik ve taş ocakçılığı	10	23	31	**64**	0,6
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	9	11	19	**38**	0,3
Su temini; Kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme	9	10	10	**29**	0,3
Toplam	**5.892**	**3.054**	**2.602**	**11.548**	

Kaynak: Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, TÜİK

Personel Maliyeti, KOBİ'lerde Geçen Yıla Göre Arttı

Türkiye genelinde 2019 yılında personel maliyeti 697 milyar TL olurken, KOBİ'lerin personel maliyeti 385 milyar TL olmuştur. KOBİ'lerde personel maliyeti 2018 yılına göre %16,5 oranında artış göstermiştir.

Şekil 3. KOBİ'lerde personel maliyeti (milyar TL), 2009-2019

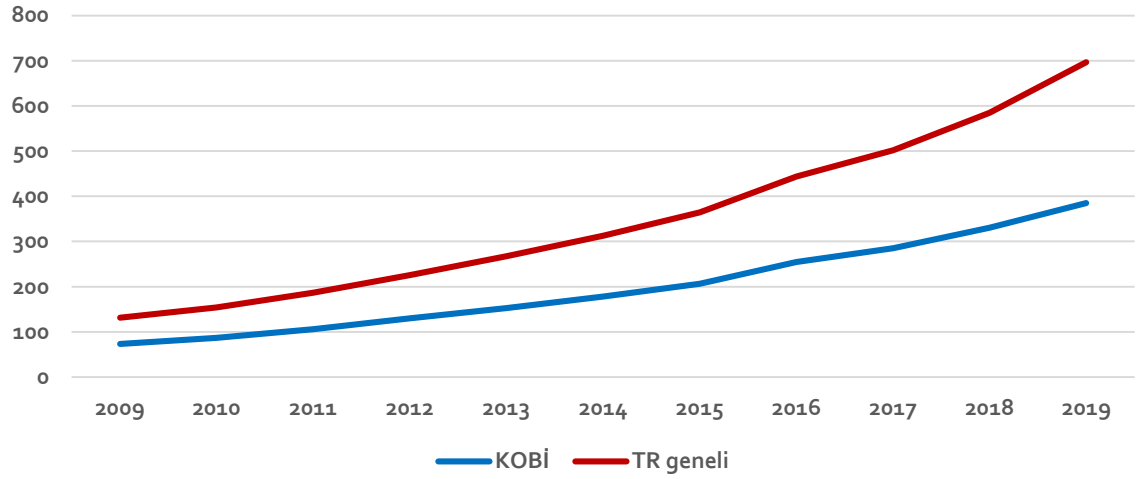

Kaynak: Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, TÜİK

KOBİ'lerde personel maliyeti sektörlere göre incelendiğinde, *"imalat"* ve *"toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı"* sektörleri personel maliyetlerinin en yüksek olduğu sektörler olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 3. Sektör ve büyüklük grubuna göre KOBİ'lerde personel maliyeti (milyon TL), 2019

Sektörler	Mikro	Küçük	Orta	KOBİ	Sektördeki KOBİ'lerin Türkiye'deki payı (%)
İmalat	18.288	34.966	55.771	**109.025**	28,3
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	38.734	32.934	22.861	**94.529**	24,6
İnşaat	10.468	14.525	13.526	**38.519**	10,0
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	8.776	9.032	8.340	**26.148**	6,8
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	10.102	8.416	6.807	**25.326**	6,6
Ulaştırma ve depolama	8.446	8.092	6.761	**23.298**	6,1
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	2.464	4.732	8.623	**15.820**	4,1
Bilgi ve iletişim	2.222	4.121	5.713	**12.056**	3,1
Eğitim	1.494	3.895	5.983	**11.372**	3,0
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet	1.754	3.500	3.785	**9.039**	2,4

faaliyetleri					
Diğer hizmet faaliyetleri	2.532	1.337	370	**4.240**	1,1
Gayrimenkul faaliyetleri	1.257	1.167	1.219	**3.643**	0,9
Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	720	620	2.238	**3.577**	0,9
Madencilik ve taş ocakçılığı	397	1.164	2.010	**3.572**	0,9
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	373	921	1.790	**3.083**	0,8
Su temini; Kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme	217	491	634	**1.343**	0,3
Toplam	**108.242**	**129.915**	**146.432**	**384.590**	

Kaynak: Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, TÜİK

KOBİ'lerin cirosu geçen yıla göre yüzde 14,5 arttı

2019 yılında Türkiye'deki işletmelerin yıllık cirosu 8.941 milyar TL olurken, toplam cironun yüzde 64,5'ini oluşturan KOBİ'lerin toplam yıllık cirosu 5.766 milyar TL olmuştur. KOBİ'lerde 2019 yılı cirosu bir önceki yıla göre %14,5 oranında artarken Türkiye geneli işletmelerin yıllık cirosu %14,3 artmıştır.

Şekil 4. KOBİ'lerde ciro (milyar TL), 2009-2019

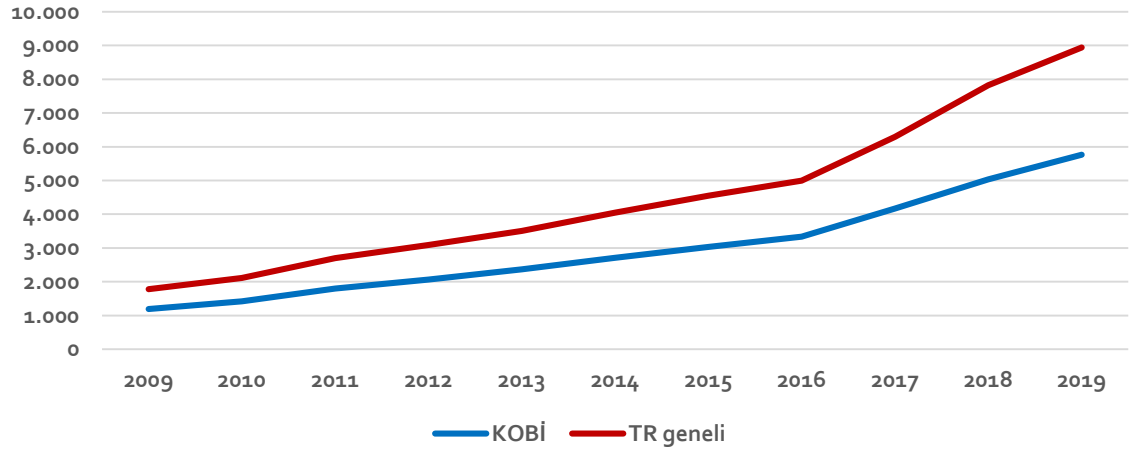

Kaynak: Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, TÜİK

KOBİ'lerin toplam cirosu içerisindeki en yüksek payı %53,6 ile *"toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı"* sektörü oluşturmaktadır. Sektörün yıllık toplam cirosu 2018 yılına göre %17,9 artmıştır. Sektörü, 1.088 milyar TL ciroyla imalat sektörü takip etmiştir. İmalat sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'lerin toplam cirosu geçen yıla göre %12,5 artmıştır.

Tablo 4. Sektör ve büyüklük grubuna göre KOBİ'lerde ciro (milyon TL), 2019

Sektörler	Mikro	Küçük	Orta	KOBİ	Sektördeki KOBİ'lerin Türkiye'deki payı (%)
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	1.452.613	956.634	682.179	**3.091.426**	53,6
İmalat	200.640	348.501	539.307	**1.088.448**	18,9
İnşaat	179.792	148.600	139.572	**467.963**	8,1
Ulaştırma ve depolama	118.802	79.224	64.870	**262.896**	4,6
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	43.210	38.274	111.072	**192.555**	3,3
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	40.322	40.883	54.828	**136.032**	2,4
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	66.717	35.803	26.807	**129.327**	2,2
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	45.586	37.299	33.489	**116.375**	2,0
Bilgi ve iletişim	22.924	27.869	25.126	**75.918**	1,3
Gayrimenkul faaliyetleri	23.525	18.123	13.794	**55.442**	1,0
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	10.644	9.363	9.412	**29.419**	0,5
Madencilik ve taş ocakçılığı	5.587	8.332	14.227	**28.147**	0,5
Su temini; Kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme	5.729	8.605	5.741	**20.075**	0,3
Eğitim	3.952	6.687	9.195	**19.834**	0,3
Diğer hizmet faaliyetleri	9.885	4.040	*	**13.925**	0,2
Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	5.067	2.250	*	**7.317**	0,1
Toplam	**2.234.992**	**1.770.486**	**1.760.961**	**5.766.439**	

Kaynak: Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, TÜİK

**5429 Sayılı Türkiye İstatistik Kanununun gizli verilerle ilgili maddesi uyarınca, girişim sayısının üçten az olması veya girişim sayısı üç ve daha fazla olduğu halde bir veya iki girişimin hakim durumda olması nedeni ve gizlenmiş girişimlere ait bilgilerin aritmetik işlem sonucu elde edilmesini önlemek amacı ile bilgiler verilmemiştir. Gizlenmiş sektör verileri, sektörüne ait ikili düzey sektör kodlarının toplamları ve Türkiye toplamlarında gösterilmiştir.*

Mal ve hizmetlerin toplam satın alışları üretim sürecindeki tüketim veya yeniden satış için yıllık satın alınan tüm mal ve hizmetlerin değerini ifade etmektedir. Türkiye genelinde mal ve hizmetlerin toplam satın alışları 2019 yılında bir önceki yıla göre %12,7 artarak 7.849 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. KOBİ'lerde mal ve hizmetlerin toplam satın alışları aynı dönemde %12,9 artarak 5.230 milyar TL'ye yükselmiştir.

Şekil 5. KOBİ'lerde toplam mal ve hizmet satın alışları (milyar TL), 2009-2019

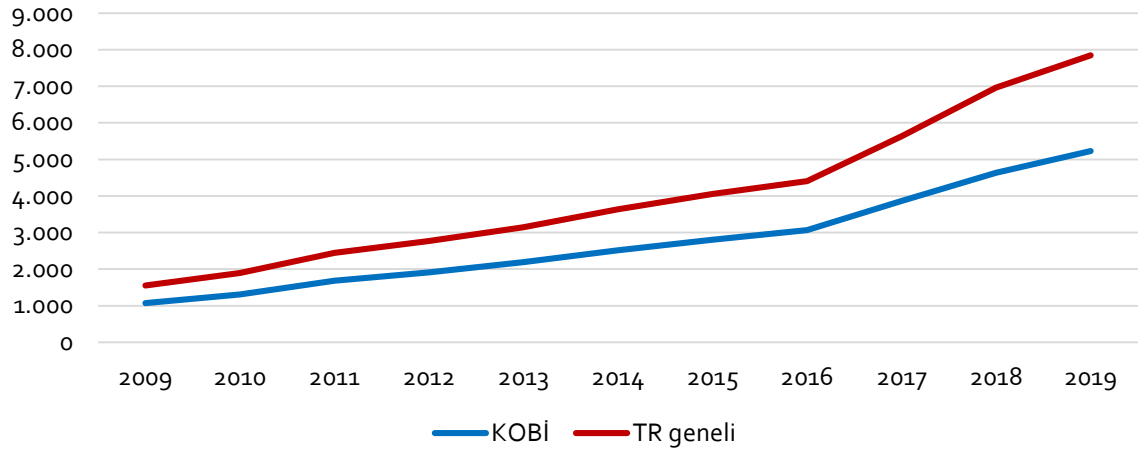

Kaynak: Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, TÜİK

KOBİ'lerde mal ve hizmetlerin toplam satın alışları sektörlere göre incelendiğinde, satın alışların en fazla *"toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı"* sektöründe olduğu görülmektedir. 2019 yılında sektörün mal ve hizmet satın alışlarının Türkiye'deki toplam satın alışları içerisindeki payı %57,6 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 5. Sektör ve büyüklük grubuna göre toplam mal ve hizmet satın alışları (milyon TL), 2019

Sektörler	Mikro	Küçük	Orta	KOBİ	Sektördeki KOBİ'lerin Türkiye'deki payı (%)
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	1.456.448	912.625	644.951	**3.014.024**	57,6
İmalat	185.698	301.546	441.011	**928.256**	17,7
İnşaat	159.569	133.817	127.629	**421.015**	8,0
Ulaştırma ve depolama	108.496	66.301	48.804	**223.601**	4,3
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	36.043	27.291	94.476	**157.811**	3,0
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	37.029	34.753	44.163	**115.945**	2,2
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	47.777	24.985	18.024	**90.787**	1,7
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	40.666	28.266	21.602	**90.534**	1,7
Bilgi ve iletişim	17.823	19.135	15.374	**52.332**	1,0
Gayrimenkul faaliyetleri	17.325	14.962	11.374	**43.661**	0,8
Madencilik ve taş ocakçılığı	5.210	6.991	9.251	**21.452**	0,4
Su temini; Kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme	5.560	7.945	4.579	**18.084**	0,3
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	6.240	5.439	5.214	**16.893**	0,3
Diğer hizmet faaliyetleri	8.433	3.018	*	**11.451**	0,2

Eğitim	2.793	3.495	3.325	**9.613**	0,2
Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	3.903	1.743	*	**5.646**	0,1
Toplam	**2.139.014**	**1.592.312**	**1.498.757**	**5.230.082**	

Kaynak: Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, TÜİK

**5429 Sayılı Türkiye İstatistik Kanununun gizli verilerle ilgili maddesi uyarınca, girişim sayısının üçten az olması veya girişim sayısı üç ve daha fazla olduğu halde bir veya iki girişimin hakim durumda olması nedeni ve gizlenmiş girişimlere ait bilgilerin aritmetik işlem sonucu elde edilmesini önlemek amacı ile bilgiler verilmemiştir. Gizlenmiş sektör verileri, sektörüne ait ikili düzey sektör kodlarının toplamları ve Türkiye toplamlarında gösterilmiştir.*

2019 yılında Türkiye'de faaliyet gösteren firmaların toplam üretim değeri 5.306 milyar TL olurken, KOBİ ölçeğindeki firmaların toplam üretim değeri 2.921 milyar TL olmuştur. KOBİ'ler, Türkiye geneli toplam üretim değerinin %55,1'ini oluşturmaktadır. Türkiye genelinde üretim değeri 2018 yılına göre %12,2 artarken, KOBİ'lerin üretim değeri aynı dönemde %9,9 artış göstermiştir.

Şekil 6. KOBİ'lerde üretim değeri (milyar TL), 2009-2019

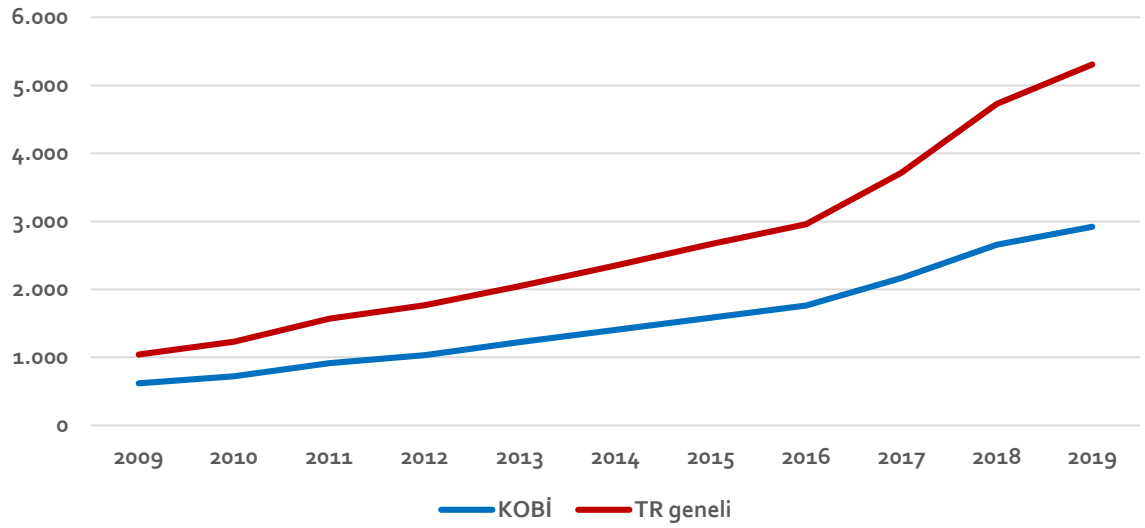

Kaynak: Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, TÜİK

KOBİ'lerde girişim sayısı başına düşen üretim değeri, 2009 yılında 235 bin TL iken pozitif eğilim göstererek 2019 yılında 906 bin TL seviyesine kadar yükselmiştir. Ancak Türkiye geneli girişim sayısı başına düşen üretim değeri ile kıyaslandığında KOBİ ve toplam girişim sayısına başına düşen üretim değeri arasındaki fark son yıllarda belirgin şekilde artmıştır.

Şekil 7. Girişim sayısı başına düşen üretim değeri (bin TL), 2009-2019

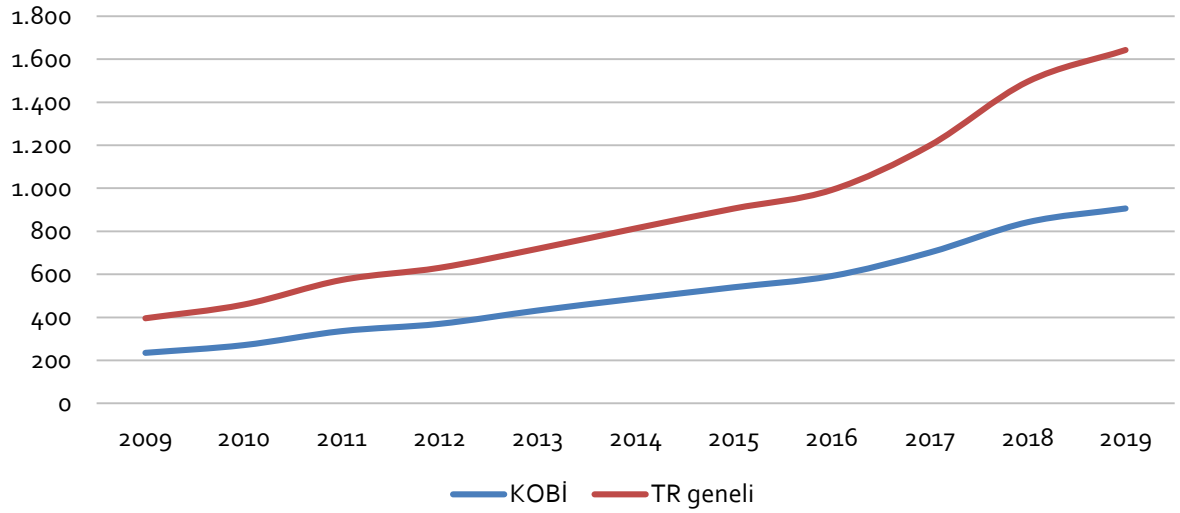

Kaynak: Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, TÜİK

KOBİ'lerde üretim değeri en fazla olan sektörün 993 milyar TL üretim değeriyle *"imalat"* sektörü olduğu görülmektedir. İmalat sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'lerin üretim değeri 2018 yılına göre %11,4 artmıştır. İmalat sektörünü 440 milyar TL üretim değeriyle *"toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı"* sektörü takip etmiştir. Sektörde yer alan KOBİ'lerin üretim değeri geçen yıla göre %14,5 artış göstermiştir.

Tablo 6. Sektör ve büyüklük grubuna göre üretim değeri (milyon TL), 2019

Sektörler	Mikro	Küçük	Orta	KOBİ	Sektördeki KOBİ'lerin Türkiye'deki payı (%)
İmalat	175.369	311.840	505.615	**992.823**	34,0
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	171.270	156.129	112.258	**439.657**	15,1
İnşaat	152.071	138.025	136.936	**427.033**	14,6
Ulaştırma ve depolama	106.398	73.123	63.737	**243.259**	8,3
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	43.502	38.571	111.874	**193.947**	6,6
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	63.053	34.639	27.752	**125.444**	4,3
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	36.608	38.443	49.797	**124.848**	4,3
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	41.794	34.075	32.338	**108.207**	3,7
Bilgi ve iletişim	20.403	25.303	23.135	**68.842**	2,4
Gayrimenkul faaliyetleri	23.622	17.269	13.125	**54.016**	1,8
Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	4.805	2.197	30.051	**37.054**	1,3
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet	10.515	9.100	9.435	**29.050**	1,0

faaliyetleri					
Madencilik ve taş ocakçılığı	5.183	8.213	13.774	**27.169**	0,9
Eğitim	3.803	6.594	9.081	**19.478**	0,7
Su temini; Kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme	5.087	6.128	5.363	**16.578**	0,6
Diğer hizmet faaliyetleri	9.017	3.529	1.048	**13.594**	0,5
Toplam	**872.500**	**903.180**	**1.145.318**	**2.920.999**	

Kaynak: Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, TÜİK

İşletmelerin sübvansiyonlar ve dolaylı vergilerdeki düzenlemelerden sonra, faaliyetlerinden elde ettikleri gayri safi geliri ifade eden faktör maliyetiyle katma değer, Türkiye genelinde 2018 yılına göre %13,6 artarak 1.386 milyar TL'ye yükselirken, KOBİ'lerde geçen yıla göre %14,8 artarak 736 milyar TL'ye yükselmiştir.

Şekil 8. KOBİ'lerde faktör maliyetiyle katma değer (milyar TL), 2009-2019

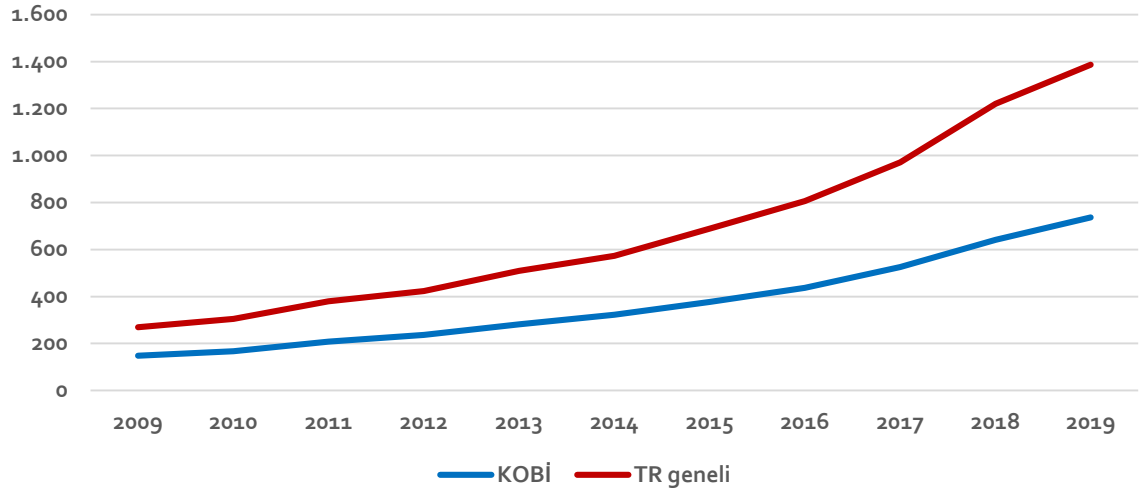

Kaynak: Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, TÜİK

Faktör maliyetiyle katma değerin sektörlere göre dağılımı incelendiğinde en yüksek değerin 202,6 milyar TL ile "imalat" sektöründe olduğu görülmektedir. İmalat sektörünü 186,7 TL'lik katma değerle "motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı, toptan ve perakende ticareti" sektörü takip etmektedir. Her iki sektörün faktör maliyetiyle katma değeri Türkiye'nin toplam %52,9'unu oluşturmaktadır.

Tablo 7. Sektör ve büyüklük grubuna göre faktör maliyetiyle katma değer (milyon TL), 2019

Sektörler	Mikro	Küçük	Orta	KOBİ	KOBİ'lerin Türkiye'deki payı (%)
İmalat	26.809	61.370	114.500	**202.679**	27,5
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	70.088	68.475	48.103	**186.667**	25,4
İnşaat	18.200	22.511	24.715	**65.427**	8,9
Ulaştırma ve depolama	14.018	14.688	16.989	**45.696**	6,2
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	21.008	12.065	10.236	**43.308**	5,9
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	7.336	11.242	17.512	**36.090**	4,9
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	8.349	10.886	12.902	**32.137**	4,4
Bilgi ve iletişim	5.680	9.356	9.890	**24.926**	3,4
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	4.547	7.023	11.809	**23.379**	3,2
Gayrimenkul faaliyetleri	7.277	4.096	2.866	**14.239**	1,9
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	4.619	4.091	4.396	**13.105**	1,8
Eğitim	1.317	3.433	6.138	**10.888**	1,5
Madencilik ve taş ocakçılığı	660	2.131	5.516	**8.306**	1,1
Diğer hizmet faaliyetleri	2.116	1.342	456	**3.913**	0,5
Su temini; Kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme	*	1.007	*	**1.007**	0,1
Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	*	602	*	**602**	0,1
Toplam	**193.810**	**234.318**	**308.128**	**736.257**	

Kaynak: Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, TÜİK

**5429 Sayılı Türkiye İstatistik Kanununun gizli verilerle ilgili maddesi uyarınca, girişim sayısının üçten az olması veya girişim sayısı üç ve daha fazla olduğu halde bir veya iki girişimin hakim durumda olması nedeni ve gizlenmiş girişimlere ait bilgilerin aritmetik işlem sonucu elde edilmesini önlemek amacı ile bilgiler verilmemiştir. Gizlenmiş sektör verileri, sektörüne ait ikili düzey sektör kodlarının toplamları ve Türkiye toplamlarında gösterilmiştir.*

İhracatta en düşük pay orta ölçekli şirketlerin oldu

2019 yılında ihracat yapan 84 bin girişimin[3] yüzde 60,8'i mikro ölçekli, yüzde 27,1'i küçük ölçekli ve yüzde 9,5'i orta ölçekli şirketlerden oluşmaktadır.

Şekil 9. Ölçek büyüklüklerine göre ihracat yapan girişim sayısı (bin), 2019

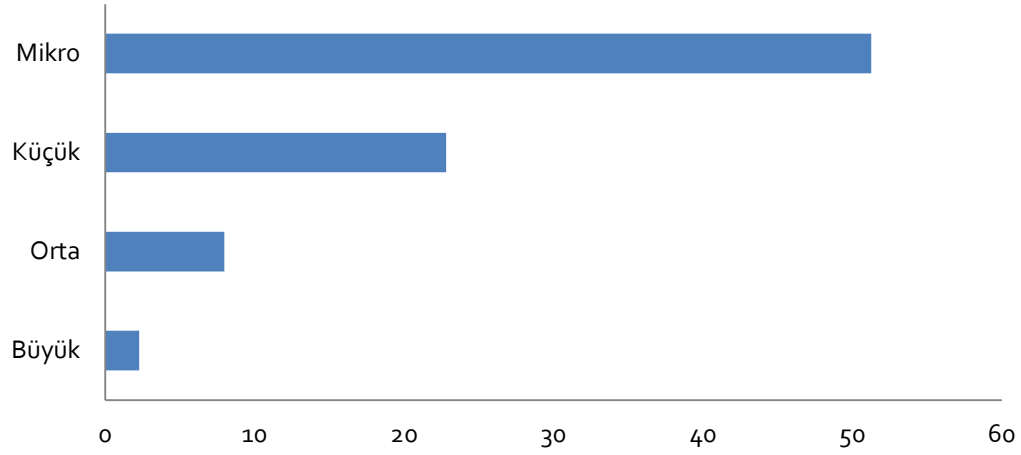

Kaynak: Girişim Özelliklerine Göre Dış Ticaret İstatistikleri, TÜİK

2019 yılında Türkiye genelinde toplam ihracatın yüzde 43,7'sini (79 milyar $) büyük ölçekli şirketler gerçekleştirmiştir. Mikro ölçekli şirketlerin ihracat değeri 34,8 milyar $, küçük ölçekli şirketlerin değeri 34 milyar $ olmuştur. Orta ölçekli şirketler ise en düşük pay ile ihracatın yüzde 18,2'sini (32,9 milyar $) gerçekleştirmiştir.

Şekil 10. Ölçek büyüklüklerine[4] göre ihracat (milyar $), 2019

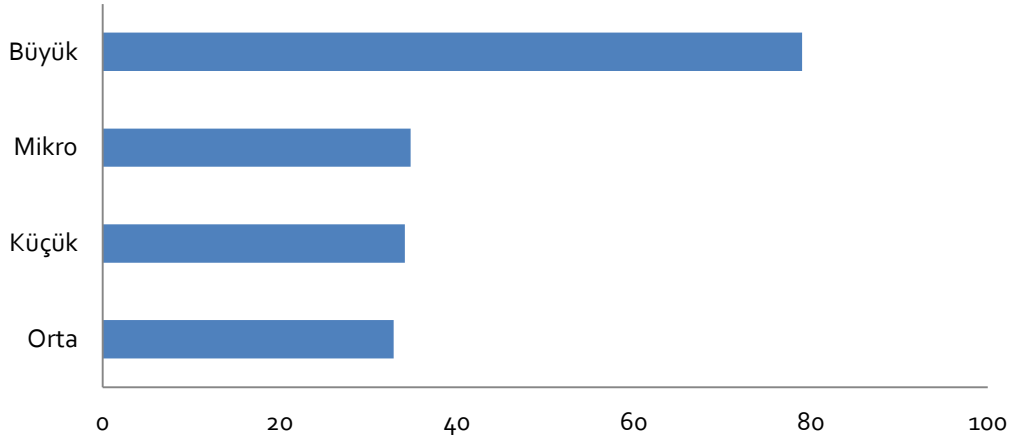

Kaynak: Girişim Özelliklerine Göre Dış Ticaret İstatistikleri, TÜİK

[3] Tablo sadece iş kayıtları sisteminde yer alıp dış ticaret yapan girişimlere ait verileri kapsamaktadır.
[4] 1-9 çalışanı olan şirketler mikro, 10-49 çalışanı olan şirketler küçük, 50-249 çalışını olan şirketler orta ve 250+ çalışanı olan şirketler büyük ölçekli şirket olarak değerlendirilmektedir. 1-249 çalışanı olan şirketler KOBİ olarak tanımlanmaktadır.

KOBİ'lerde girişim sayısı başına düşen ihracat değeri, 2018 yılında 1 milyon 298 bin $ olurken, 2019 yılında 1 milyon 241 bin $ seviyesine gerilemiştir. Benzer düşüş eğilimi Türkiye genelinde de görülmektedir.

Şekil 11. Girişim sayısı başına düşen ihracat (bin $), 2018-2019

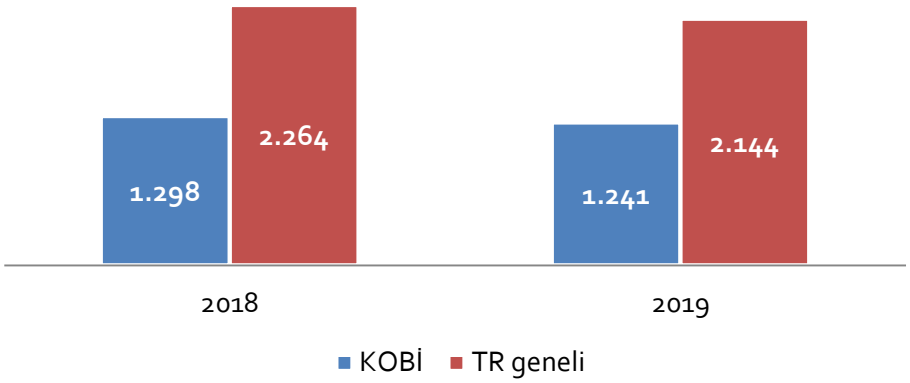

Kaynak: Girişim Özelliklerine Göre Dış Ticaret İstatistikleri, TÜİK

Toplam ihracatın yüzde 56,3'ünü KOBİ'ler gerçekleştirdi

2019 yılında KOBİ'ler ihracatın yüzde 56,3'ünü gerçekleştirmişlerdir. KOBİ'lerde toplam ihracat değeri 101,8 milyar $ olmuştur. 2018 yılından 2019 yılına KOBİ'lerin ihracattan aldığı pay 0,6 puan artış göstermiştir. Aynı dönemde ihracat 5 milyar $ artmıştır.

Şekil 12. KOBİ'lerde ihracat değeri ve KOBİ'lerin ihracatının toplam ihracat içindeki payı, 2013-2019

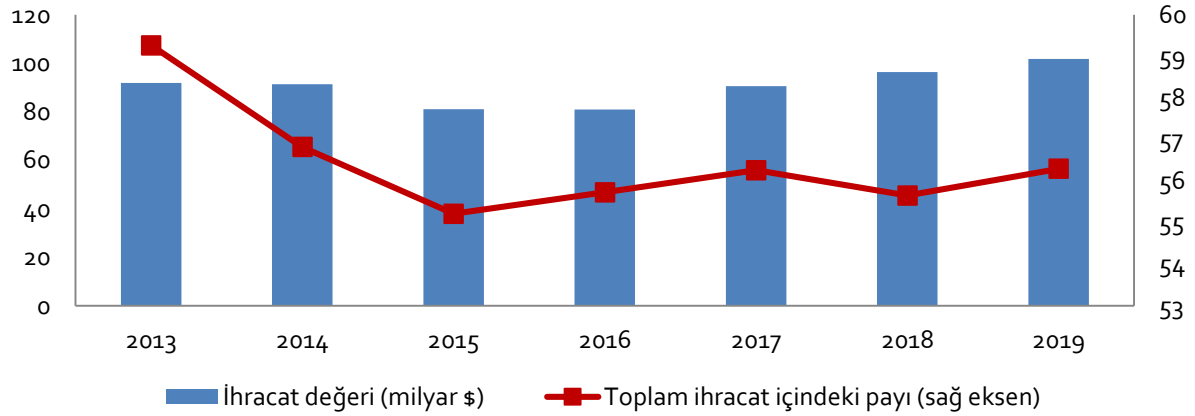

Kaynak: Girişim Özelliklerine Göre Dış Ticaret İstatistikleri, TÜİK

KOBİ'lerde ihracatta en büyük pay ticaret sektörünün oldu

2019 yılında KOBİ'lerde ihracatın yüzde 64,5'i ticaret sektöründe, yüzde 31,3'ü sanayi sektöründe ve yüzde 4,2'si diğer sektörlerde faaliyet gösteren firmalar tarafından yapılmıştır. Son 6 yılda ticaret sektöründeki KOBİ'lerin ihracattaki payında artış eğilimi görülmektedir..

Şekil 13. KOBİ'lerde ihracatın sektörlere göre dağılımı (%), 2013-2019

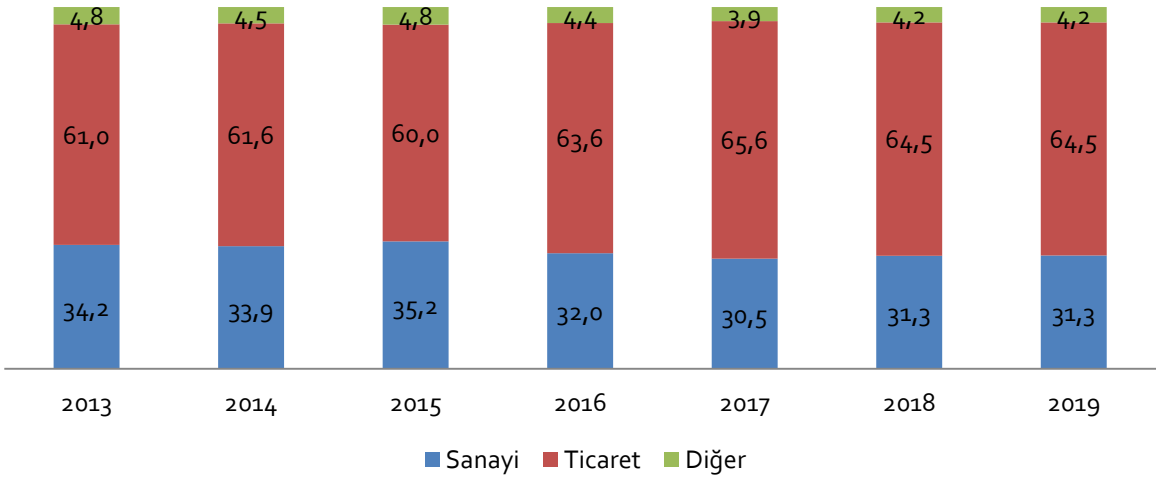

Kaynak: Girişim Özelliklerine Göre Dış Ticaret İstatistikleri, TÜİK

2019 yılında ticaret sektöründe KOBİ'lerin toplam ihracattan aldığı pay yüzde 91,4 ve KOBİ'lerin toplam ihracatı 65,6 milyar $ olmuştur. Son bir yılda ticaret sektöründe KOBİ'lerin ihracatı 3,4 milyar $ artmıştır.

Şekil 14. Ticaret sektöründe KOBİ'lerin ihracat değeri ve KOBİ'lerin ihracatının toplam ihracat içindeki payı, 2013-2019

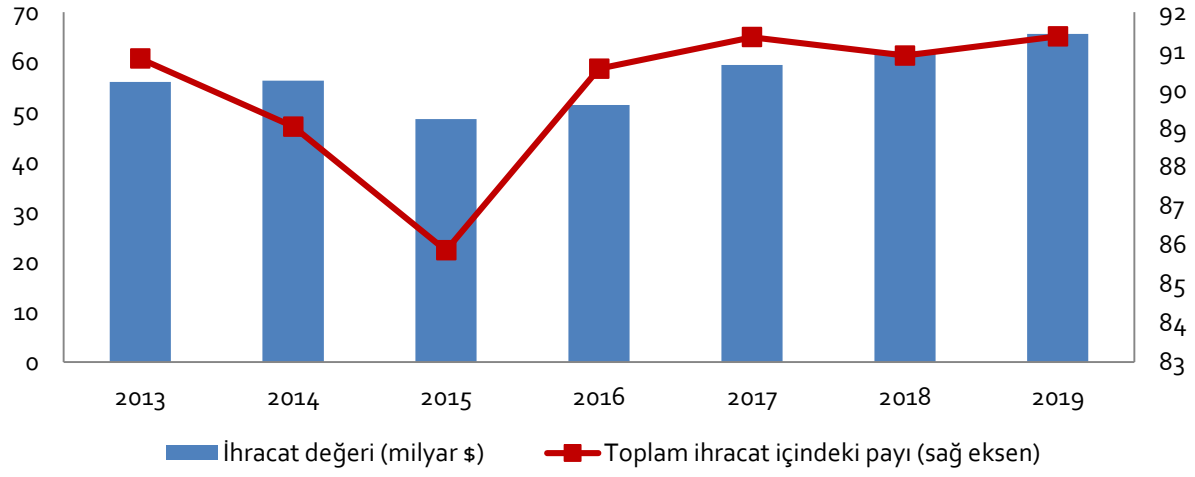

Kaynak: Girişim Özelliklerine Göre Dış Ticaret İstatistikleri, TÜİK

2019 yılında sanayi sektöründe KOBİ'lerin toplam ihracattan aldığı pay yüzde 31,1 ve KOBİ'lerin toplam ihracatı 31,9 milyar $ olmuştur. Son bir yılda sanayi sektöründe KOBİ'lerin ihracatı 1,7 milyar $ artmıştır.

Şekil 15. Sanayi sektöründe KOBİ'lerin ihracat değeri ve KOBİ'lerin ihracatının toplam ihracat içindeki payı, 2013-2019

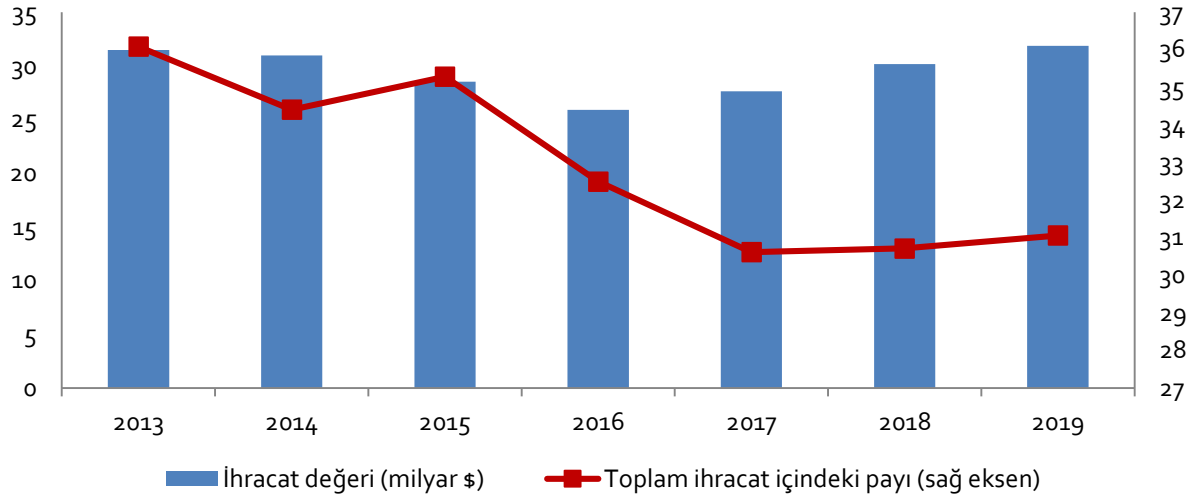

Kaynak: Girişim Özelliklerine Göre Dış Ticaret İstatistikleri, TÜİK

İthalatta en düşük pay mikro ölçekli şirketlerin oldu

2019 yılında ihracat yapan 70 bin girişimin[5] yüzde 57,8'i mikro ölçekli, yüzde 26,4'ü küçük ölçekli ve yüzde 11,8'i orta ölçekli şirketlerden oluşmaktadır.

[5] Tablo sadece iş kayıtları sisteminde yer alıp dış ticaret yapan girişimlere ait verileri kapsamaktadır.

Şekil 16. Ölçek büyüklüklerine göre ihracat yapan girişim sayısı (bin), 2019

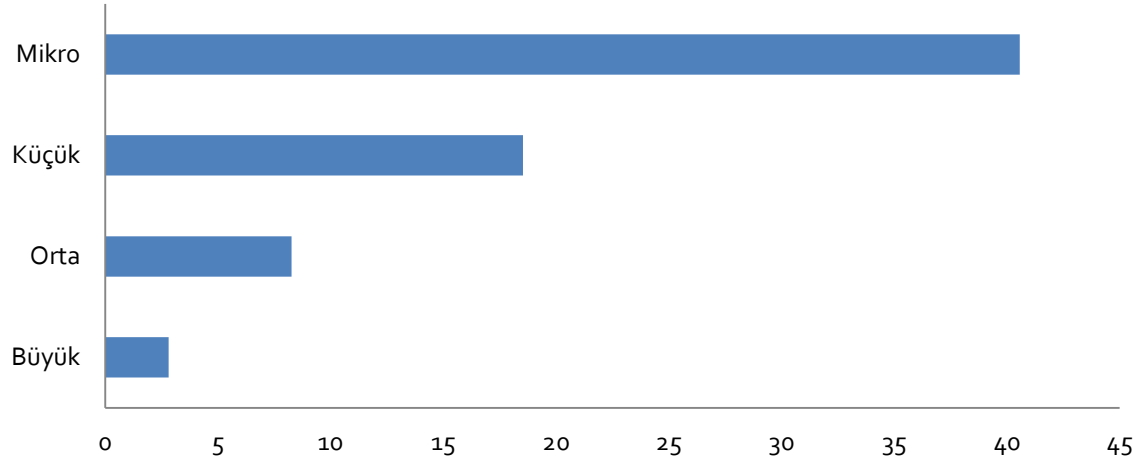

Kaynak: Girişim Özelliklerine Göre Dış Ticaret İstatistikleri, TÜİK

2019 yılında Türkiye genelinde toplam ithalatın 62,3'ünü (130,9 milyar $) büyük ölçekli şirketler gerçekleştirmiştir. Orta ölçekli şirketlerin ithalat değeri 32,9 milyar $, küçük ölçekli şirketlerin ithalat değeri 25,4 milyar $ olmuştur. Mikro ölçekli şirketler ise en düşük pay ile ithalatın %10,2'sini (21,4 milyar $) gerçekleştirmiştir.

Şekil 17. Ölçek büyüklüklerine[6] göre ithalat (milyar $), 2019

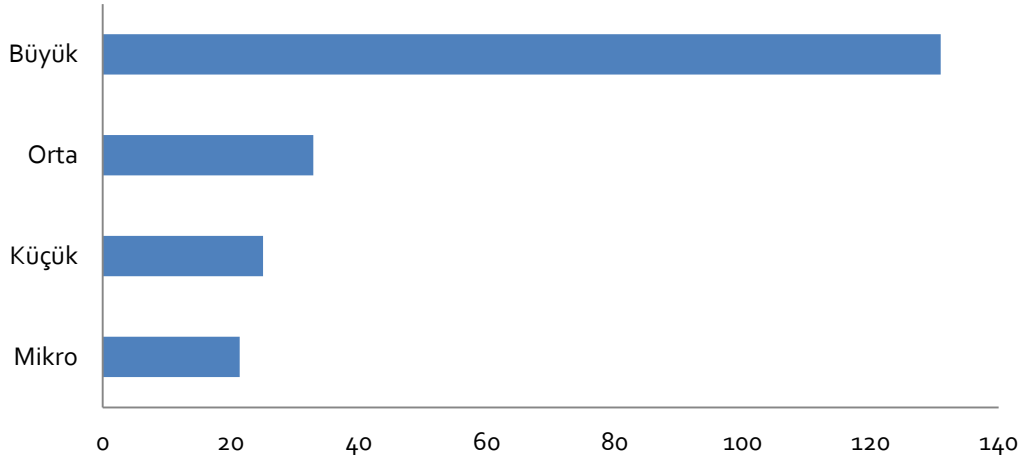

Kaynak: Girişim Özelliklerine Göre Dış Ticaret İstatistikleri, TÜİK

[6] 1-9 çalışanı olan şirketler mikro, 10-49 çalışanı olan şirketler küçük, 50-249 çalışını olan şirketler orta ve 250+ çalışanı olan şirketler büyük ölçekli şirket olarak değerlendirilmektedir. 1-249 çalışanı olan şirketler KOBİ olarak tanımlanmaktadır.

Toplam ithalatın yüzde 37,7'sini KOBİ'ler gerçekleştirdi

2019 yılında KOBİ'ler ithalatın yüzde 37,7'sini gerçekleştirmişlerdir. KOBİ'lerde toplam ithalat değeri 79,3 milyar $ olmuştur. 2018 yılından 2019 yılına KOBİ'lerin ithalattan aldığı pay 0,6 puan artış göstermiştir. Aynı dönemde ithalat 4,3 milyar $ azalmıştır.

Şekil 18. KOBİ'lerde ithalat değeri ve KOBİ'lerin ithalatının toplam ithalat içindeki payı, 2013-2019

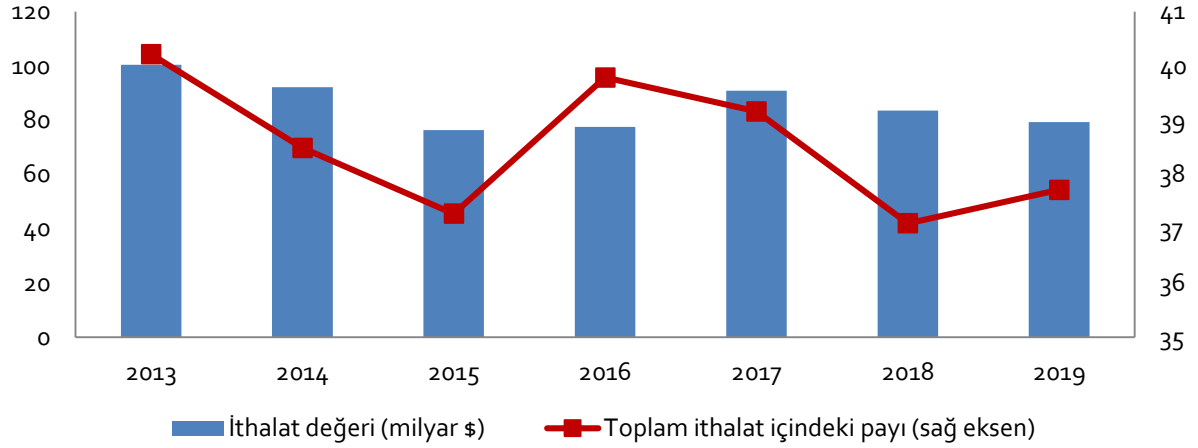

Kaynak: Girişim Özelliklerine Göre Dış Ticaret İstatistikleri, TÜİK

KOBİ'lerde ithalatta en büyük pay ticaret sektörünün oldu

2019 yılında KOBİ'lerde ithalatın yüzde 61,2'si ticaret sektöründe, yüzde 27,6'sı sanayi sektöründe ve yüzde 11,1'i diğer sektörlerde faaliyet gösteren firmalar tarafından yapılmıştır. Son 6 yılda sanayi sektöründeki KOBİ'lerin ithalattaki payında azalış, diğer sektörlerdeyse artış görülmektedir.

Şekil 19. KOBİ'lerde ithalatın sektörlere göre dağılımı (%), 2013-2019

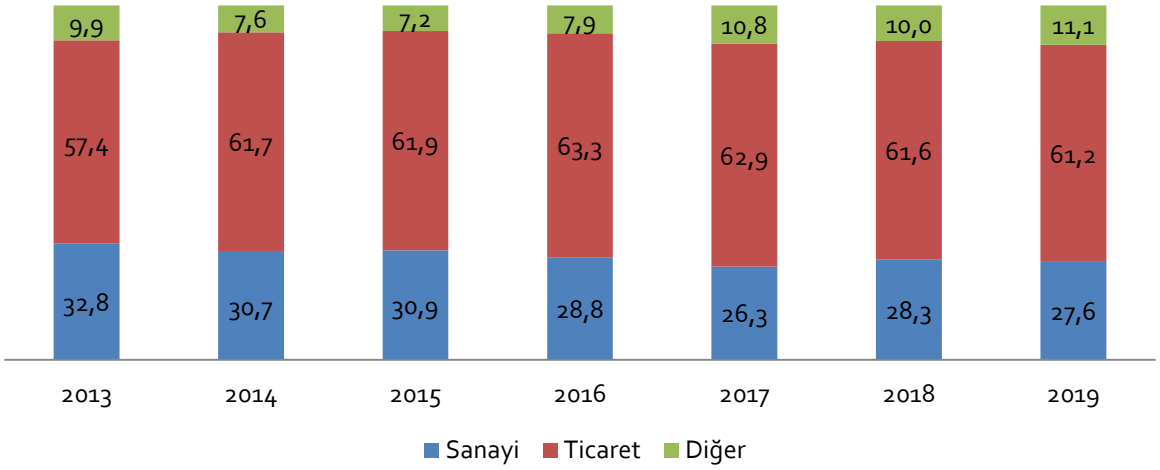

Kaynak: Girişim Özelliklerine Göre Dış Ticaret İstatistikleri, TÜİK

2019 yılında ticaret sektöründe KOBİ'lerin toplam ithalattan aldığı pay yüzde 71 ve KOBİ'lerin toplam ithalatı 48,6 milyar $ olmuştur. Son bir yılda ticaret sektöründe KOBİ'lerin ithalatı 3 milyar $ azalmıştır.

Şekil 20. Ticaret sektöründe KOBİ'lerin ithalat değeri ve KOBİ'lerin ithalatının toplam ithalat içindeki payı, 2013-2019

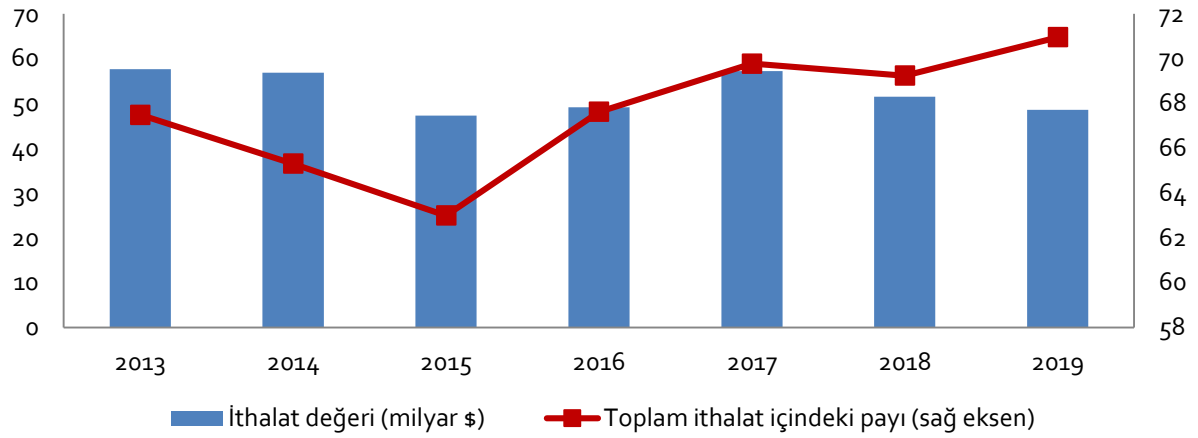

Kaynak: Girişim Özelliklerine Göre Dış Ticaret İstatistikleri, TÜİK

2019 yılında sanayi sektöründe KOBİ'lerin toplam ithalattan aldığı pay yüzde 19,5 ve KOBİ'lerin toplam ithalatı 21,9 milyar $ olmuştur. Son bir yılda sanayi sektöründe KOBİ'lerin ithalatı 1,7 milyar $ azalmıştır.

Şekil 21. Sanayi sektöründe KOBİ'lerin ithalat değeri ve KOBİ'lerin ithalatının toplam ithalat içindeki payı, 2013-2019

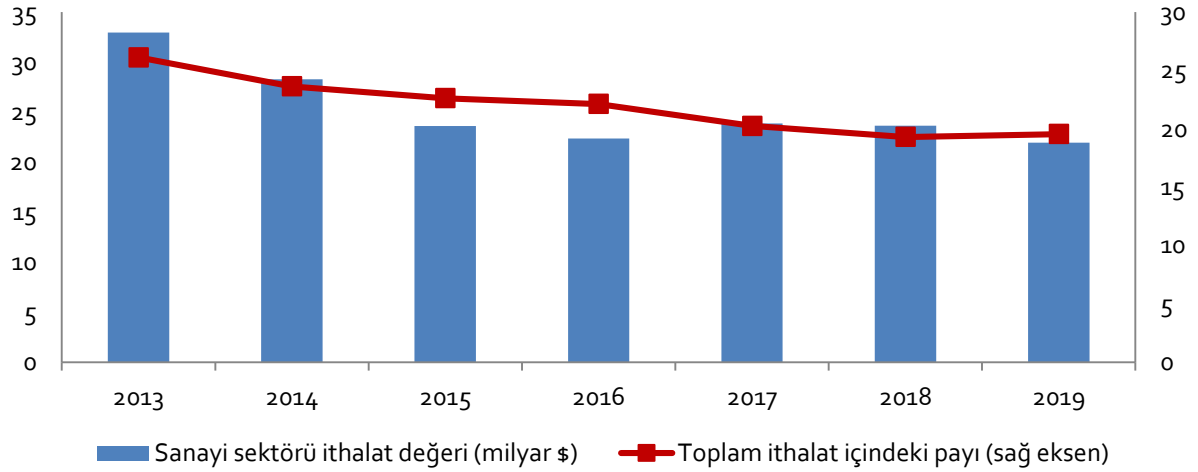

Kaynak: Girişim Özelliklerine Göre Dış Ticaret İstatistikleri, TÜİK

KOBİ'lerin toplam nakdi kredi tutarı 615,4 milyar TL

2019 yılında orta ölçekli şirketlerin toplam nakdi kredi tutarı 242,2 milyar TL, küçük ölçekli şirketlerin nakdi kredi tutarı 193 milyar TL ve mikro ölçekli şirketlerin toplam nakdi kredi tutarı 180,2 milyar TL'dir. Böylelikle KOBİ'lerin toplam nakdi kredi tutarı 615,4 milyar TL olmuştur. Orta ölçekli şirketlerin nakdi kredi tutarı, KOBİ niteliğindeki şirketlerin toplam nakdi kredi tutarı içinde yüzde 39,4 ile en yüksek paya sahiptir.

Şekil 22. Ölçek büyüklüklerine göre şirketlerin nakdi kredi tutarı, Aralık 2019

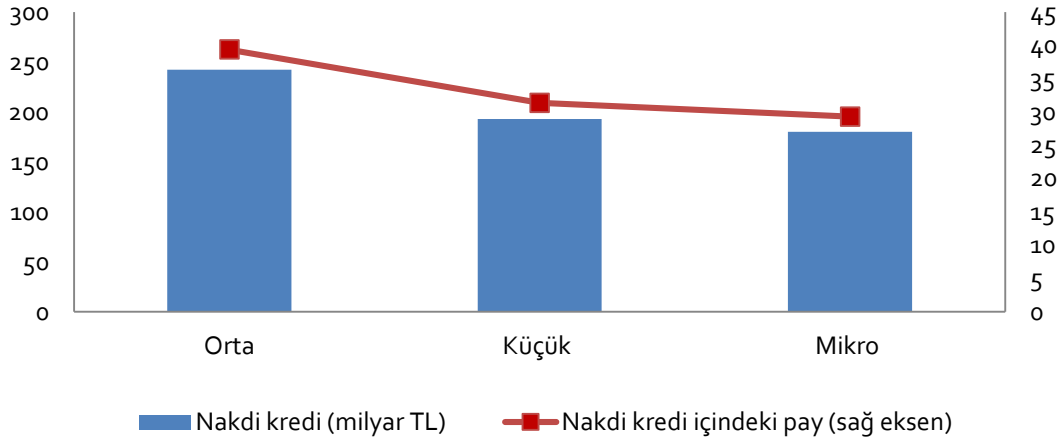

Kaynak: BDDK

2019 yılında mikro ölçek niteliğindeki 2,6 milyon, küçük ölçek niteliğindeki 417 bin ve orta ölçek niteliğindeki 127 bin şirket nakdi kredi kullanmıştır.

Şekil 23. Ölçek büyüklüklerine göre nakdi kredi alan şirket sayısı (bin), Aralık 2019

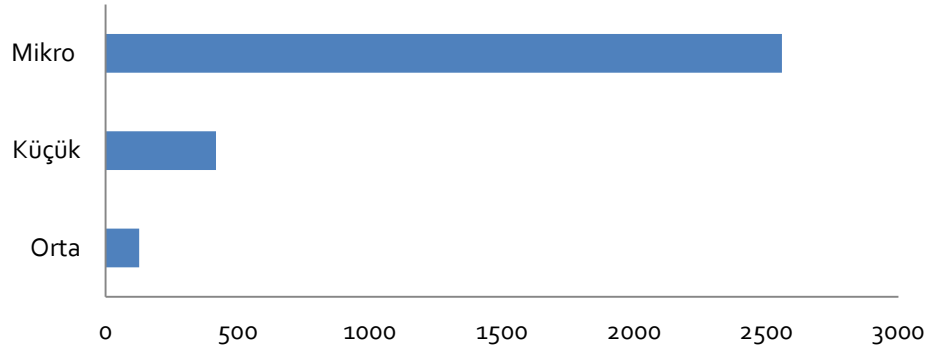

Kaynak: BDDK

Bilişim Teknolojileri Kullanımı

2019 yılında internet erişimine sahip olan girişimlerin oranı küçük ölçekli işletmelerde yüzde 94,2; orta ölçekli işletmelerde yüzde 97,8'dir. Girişimlerin internet bağlantı tipleri olan geniş bant bağlantı, sabit geniş bant bağlantı ve mobil geniş bant bağlantı kullanım oranları küçük ölçekli işletmeler için sırasıyla yüzde 94,1, 92,2 ve 68,7; orta ölçekli işletmelerde ise sırasıyla yüzde 98,7, 98,5 ve 77,6'dır. 2019 yılında kendi web sitesi ya da uygulaması üzerinden sipariş alan girişimlerin oranı küçük ölçekli işletmeler için yüzde 74,4; orta ölçekli işletmeler için yüzde 85,6'dır. Farklı girişimlerin satış yapabildiği online mağazalar ve pazar yerleri ile mobil uygulamalar üzerinden sipariş alan girişimlerin oranı küçük ölçekli işletmeler için yüzde 56,6; orta ölçekli işletmeler için yüzde 52,2'dir.

Tablo 8. Küçük ve orta ölçekli işletmelerde bilişim teknolojileri kullanımı (%), 2019

	Küçük	Orta
Bilgisayar kullanan girişimler	96,2	99,1
İnternet erişimine sahip olan girişimler	94,2	97,8
Web sitesi olan girişimler	47,3	70,0
Sosyal medya uygulamalarını kullanan girişimler	48,1	55,1
Bilişim (ICT/IT) uzmanı istihdam eden girişimler	10,1	26,3
Web sitesi üzerinden veya Elektronik Veri Alışverişi (EDI) ile mal hizmet siparişi alan girişimler	9,2	10,5
Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) yazılımı kullanan girişimler	16,3	37,2
Müşteri İlişkileri Yönetimi (CRM) yazılımı kullanan girişimler	16,5	26,2
Ücretli bulut bilişim uygulaması kullanan girişimler*	8,5	16,6
Üç boyutlu yazıcı kullanan girişimlerin oranı	2,7	4,0
Robot teknolojisi kullanan girişimlerin oranı*	4,3	8,9

Kaynak: Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, TÜİK

**2018*